

MESLEKİ YETERLİLİK AÇISINDAN ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE DERSLERİNİ ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI VE ÖZ YETERLİLİKLE OLAN İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: BATMAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ*

Dr. Öğr. Üyesi Erkin Nevzat GÜDELÇİ^a

Ampirik Araştırma
(Empirical Research)

*Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi*
Temmuz 2020; 13 (2): 233-255

ÖZ

Muhasebe temel meslek etik ilkelerinden biri mesleki yeterlilik ve özendir. İleride mesleği icra edecek öğrencilerin almış oldukları lisans seviyesindeki muhasebe derslerine olan yaklaşımları, meslek ile ilgili bilgi ve uzmanlığın edinilmesinde önemlidir. Bu çalışma ile ilk olarak Batman Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü öğrencilerinin benimsemiş oldukları öğrenme yaklaşımları ile muhasebe mesleğinin icrası için önemli bir unsur olan öz yeterlilik arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğrenme yaklaşımlarının çeşitli tanımlayıcı değişkenler açısından nasıl farklılaştığı da iki örneklem T Testi ve tek yönlü Anova Testi ile tespit edilmek istenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda derin öğrenme yaklaşımıyla öz yeterlilik arasında yüksek pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiş, ayrıca sınıf ve öğrenim şekli değişkenleri açısından yüzeysel öğrenme yaklaşımının farklılaştığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Mesleki Yeterlilik, Derin Öğrenme, Yüzeysel Öğrenme.

JEL Kodları: M41, I21.

APA Stili Kaynak Gösterimi:

Güdelci, E. N. (2020). Mesleki Yeterlilik Açısından Öğrencilerin Muhasebe Derslerini Öğrenme Yaklaşımları ve Öz Yeterlilikle Olan İlişkinin İncelenmesi: Batman Üniversitesi Örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 13 (2), 233-255.

* Makalenin gönderim tarihi: 29.11.2019; Kabul tarihi: 09.03.2020, iThenticate benzerlik oranı %16
^a Batman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, erkingudelci2@hotmail.com,
ORCID: [0000-0002-4163-7433](https://orcid.org/0000-0002-4163-7433).

STUDENTS' LEARNING APPROCHES TO ACCOUNTING LESSONS FROM PROFESSIONAL COMPETENCE POINT OF VIEW AND THE INVESTIGATION OF ITS RELATIONSHIP WITH SELF CONFIDENCE: BATMAN UNIVERSITY CASE

ABSTRACT

One of the main ethical principles of accounting is professional competence and diligence. The approach that undergraduate university students take for accounting lessons, who will practice their profession in the future, play a critical role to decide whether or not they will have this expertise and knowledge in their field. Through this study, firstly the relationship between learning approaches and self-confidence, which is another important factor to conduct the profession properly, was tried to be determined. In addition to that, it was tried to determine how learning approaches differ based on descriptive variables by using one way Annova and two-way independent T Test. After the analysis, strong positive relationship was found between deep learning approach and self-confidence. Moreover, it was found that surface learning differs in terms of the class and education type variables.

Keywords: Professional Competence, Deep learning, Surface Learning.

JEL Codes: M41, I21.

1. GİRİŞ

Muhasebe meslek etik ilkelerinden biri mesleki yeterlilik ve özendir. Muhasebe alanında bir müşterinin ya da bir işverenin yeterli düzeyde muhasebe hizmeti alabilmesi, söz konusu hizmeti sunan meslek mensubunun yeterli mesleki bilgi ve tecrübeye sahip olmasına bağlıdır (Demir, 2015, 345). Türkiye’de 2018 Eylül ayı itibariyle yaklaşık 106.000 SM, SMMM ve YMM unvanına sahip meslek mensubu bulunmaktadır. Daha sonradan kaldırılan SM unvanına sahip muhasebe meslek mensupları hariç tutulduğunda, mesleği icra edebilmek için en az ilgili alanlarda lisans seviyesinde bir üniversite eğitime sahip olmak gerekmektedir. Muhasebe meslek mensupları alanları ile ilgili yeterliliklerini ilk olarak lisans seviyesinde görmüş oldukları yoğun muhasebe ve denetim dersleri vasıtasıyla edinmekte ve işletmelerin sürekli değişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek bilgiyi ilk olarak bu şekilde kazanmaktadırlar. Dolayısıyla meslek adaylarının muhasebe derslerine karşı benimsedikleri öğrenme yaklaşımları, mesleğin ileride doğru şekilde icra edilmesini doğrudan etkilemektedir. Muhasebe mesleği bilgiye dayalı ve sürekli gelişen bir alan olduğu için, mesleki yeterliliğin kazanılmasında lisans seviyesinde okutulan muhasebe ve denetim derslerinin öğrenciler tarafından nasıl öğrenildiği önem arz etmektedir.

1994 yılında tek düzen hesap planı uygulanmaya başlandığında, benzer şekilde enflasyon muhasebesinin uygulandığı dönemlerde, meslek mensuplarının yeterli mesleki bilgi sahibi olmamaları birçok adaptasyon problemini beraberinde getirmiş ve bu sorunları aşmak uzun bir süre almıştır. Günümüzde TMS/TFRS uygulamalarının yaygınlaşması ve etki

alanının genişlemesi ile birlikte, nitelikli meslek mensubu sorunu tekrar gündeme gelmiştir. Muhasebe alanındaki temel sorunlardan biri, meslek mensuplarının değişen koşullara uyum sağlayacak bilgiyi, gerek üniversite eğitiminde gerekse sonrasında gördükleri mesleki eğitimler vasıtasıyla yeterince kazanamamalarıdır (Uzay ve Güngör, 2004, 94-104; Uzunlucan ve diğerleri, 2010, 41-64; Biyan, 2012, 105-134). Dolayısıyla günümüzde meslek mensubu adaylarının muhasebe ile ilk tanıştıkları ve temel konuları derinlemesine öğrendikleri muhasebe ve denetim derslerine olan öğrenme yaklaşımlarının çeşitli değişkenler açısından tespiti, mesleğin geleceği hakkında önemli ipuçları sağlayacaktır.

Bu çalışma ile muhasebe meslek mensuplarının üniversitede almış oldukları muhasebe ve denetim derslerine karşı edindikleri öğrenme yaklaşımlarının çeşitli değişkenler açısından nasıl farklılaştığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Böylece mesleki yeterliliğin kazanılmaya başladığı üniversite döneminde, mesleki yeterliliğe etki eden unsurların neler olduğu belirlenmek istenmiştir. Bunun için öğrencilerin öğrenme yaklaşımları ile mesleki yeterliliğin önemli bir göstergesi olan öz güven (yeterlilik) düzeyleri arasındaki ilişkinin varlığı incelenmiştir. Söz konusu ilişkinin tespiti için yapısal eşitlik modellemesinin bir türü olan yol analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çeşitli tanımlayıcı özellikler açısından öğrenme yaklaşımlarının nasıl farklılaştığının tespiti için iki örneklem T Testi ve tek yönlü Anova Testleri gerçekleştirilmiştir.

2.MESLEKİ YETERLİLİK VE ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI

Küresel iş ortamının hızlı değişimi ve sürekli değişen ihtiyaçları, muhasebe meslek mensuplarının sahip olması beklenen becerilerinin değişmesine yol açmıştır. Yeni küresel iş modellerinde muhasebecilerin geleneksel defter tutma fonksiyonu artık geçerliliğini kaybetmiştir. Muhasebe mesleğinde bilgiye dayalı anlayışın ortaya çıkması, söz konusu meslek mensuplarının üniversitede edindikleri becerilerin yeterliliğini gündeme getirmiştir. Eğer üniversite öğrencileri ileride muhasebe meslek mensubu olarak sürekli değişen küresel bir iş dünyasında başarılı olmak istiyorlar ise genel ve teknik mesleki becerileri sergileyebilmeleri gerekmektedir (Lange ve diğerleri, 2006, 365-366). Muhasebe alanında yaşanan son skandallar (Enron, Worldcom, Parmalat vb.), küresel olarak dikkatleri muhasebe eğitiminin kalitesine yöneltmiştir. Dünyada birçok rapor, üniversite öğrencilerinin kalitesi ve sayısının düşmesinden bahsetmektedir (Carr ve diğerleri, 2006, 359; Jackling ve Lange, 2009, 370). Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin muhasebe derslerine olan öğrenme yaklaşımları, sadece muhasebe meslek eğitimi ve sistemine ilişkin değil, ayrıca muhasebe mesleğinin bir bütün olarak geleceği hakkında da önemli ipuçları sağlamaktadır (Hassall ve Joyce, 2016, 146).

Öğrenme yaklaşımları, öğrencilerin akademik işleri için benimsedikleri ve öğrenme sonucunu etkileyen yollar olarak tanımlanmaktadır (Chin ve Brown, 2000, 110). Marton ve Saljö (1976) tarafından yapılan bir araştırma neticesinde öğrenme yaklaşımları ilk olarak derin ve yüzeysel öğrenme yaklaşımları olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Derin öğrenmede öğrenci, konuyu fikirler ve kavramlar çerçevesinde anlamaya çalışmaktadır. Derin öğrenmenin karakteristik özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Biggs, 1987, 11; Marton, 1983, 293; Hassall ve Joyce, 2016, 146; Ayanoğlu ve diğerleri, 2014, 77; Beattie ve diğerleri, 1997, 3);

- Konuyu anlamak için kişisel olarak istekli olmak; sürekli ve eleştirel bir yaklaşım benimsemek,
- Daha önceki bilgi ve tecrübeler ile konuyu ilişkilendirmek,
- Organize bir bakış açısıyla fikirleri birleştirmek,
- Kanıtları ve ipuçlarını sonuçlarla ilişkilendirebilmek,
- Sonuçların mantığını anlayabilmek.

Kısaca derin öğrenme yaklaşımında öğrenciler, derinlemesine bir şekilde anlam aramaya ve oluşturmaya çalışmaktadır. Yüzeysel öğrenme yaklaşımı benimseyen öğrenciler ise tam tersine, konuyu derinlemesine anlamadan, olduğu gibi ve ilişki kurmadan kopuk bilgi parçaları olarak öğrenmeye çalışmakta ve sadece dersten geçmek için ezberleme yapmaktadırlar (Ekinci, 2009,76). Yüzeysel öğrenmede algılanan sorumluluk, sadece öğrenilmesi gereken konuyu ileri bir tarihte, örneğin sınavda, yeniden ortaya koyabilmektir. Yüzeysel öğrenmenin karakteristik özellikleri şu şekilde sayılabilir (Biggs, 1987, 11; Marton, 1983, 293; Özgür ve Tosun, 2012, 115; Ekinci, 2009,76, Hassall ve Joyce, 2016, 146);

- Konunun sadece önemli gözükten yönlerini öğrenmeye çalışmakla yetinmek,
- Fikirleri ve bilgileri olduğu gibi eleştirmeden pasif bir şekilde kabullenmek,
- Ders değerlendirmesi sonunda alınacak notun konunun öğrenilmesinde tek belirleyici olması,
- Öğrencinin öğrenme ile ilgili belirli bir öğrenme planı veya stratejisinin bulunmaması,
- Rutin bir şekilde konular ve prosedürleri ezberlemek ile yetinmek,
- Konu ile ilgili temel ilkeleri ve örnekleri anlamada başarısız olmak, şeklinde sıralanabilir.

Özetle, meslek mensubu adaylarının üniversitede almış oldukları eğitimler, muhasebe bilgi sisteminin önemli unsurlarından biri olan insan faktörünün, ileride nasıl şekilleneceğini önemli şekilde belirlemektedir. Öğrencilerin ileride mesleklerini layığıyla yerine getirmelerinin en önemli belirleyicilerinden biri, üniversitede almış oldukları derslere olan yaklaşımlarıdır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Muhasebe alanında öğrenme yaklaşımlarına yönelik yapılan yabancı çalışmalar incelendiğinde, süreç içerisinde öğrenme yaklaşımlarının farklı açılardan ele alındığı görülmektedir.

Lucas (2001) yapmış olduğu çalışmada muhasebeye giriş dersini ve muhasebe kavramlarının öğrenilmesine yönelik öğrencilerin yaklaşımlarını fenomenografik araştırmayla belirlemeye çalışmıştır. Çalışmasıyla hem muhasebe alanındaki derin ve yüzeysel yaklaşımları belirlemek, hem de bu yaklaşımları çevreleyen bağlamsal özellikleri ortaya koyarak, daha iyi bir öğrenme deneyiminin kazanılmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Hassal ve Foyse (2001) ise yapmış oldukları çalışmalarında, üniversite öğrencileri yerine, yönetim muhasebesi dersi gören meslek mensubu öğrencilerinin derin ve yüzeysel öğrenmeye olan yaklaşımlarını ele almışlardır. Bryne ve diğerleri (2002), özellikle cinsiyet ayrımı üzerine odaklanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda derin ve stratejik yaklaşımın akademik performans ile pozitif yönlü ilişkisi tespit edilmiştir. Ayrıca kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere kıyasla daha fazla derin öğrenme yaklaşımını benimsedikleri tespit edilmiştir. Hall ve diğerleri (2004) yapmış oldukları çalışmalarında, öğrencilerin grup öğrenim faaliyetlerine yönelik yapılacak öğrenim çevresiyle ilgili değişikliklerin, derin öğrenme üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çevresel değişikliklerin, muhasebe öğrencilerinin derin öğrenme düzeylerinde küçük ama istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yarattığını tespit etmişlerdir. Jackling (2005) ise öğrenim yaklaşımlarındaki herhangi bir değişikliğin, hem öğrencilerin öğrenim çevresi ile ilgili algılarıyla, hem de öğrenim içeriğindeki değişikliklerle ilişkili olup olmadığını incelemiştir. Elias (2005) daha önceki çalışmalara benzer şekilde, çalışmasında muhasebe dersi alan öğrencilerin öğrenme yaklaşımları ile ders notları arasında pozitif bir ilişki tespit etmiştir. Ballantine ve diğerleri (2008), derin öğrenme için geliştirdikleri yöntemin zaman içindeki etkinliğini, hem muhasebe hem de işletme öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmayla belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmalarının sonucunda beklenenin aksine öğrencilerin derin değil, yüzeysel öğrenme yaklaşımında artış tespit edilmiştir. Muhasebe ve işletme öğrencileri arasında öğrenme yaklaşımları açısından ise bir fark bulunamamıştır. Djajadikerta (2008) ise yine diğer çalışmalardan farklı olarak, bir Asya ülkesi olan Endonezya'daki muhasebe öğrencilerinin öğrenme yaklaşımlarını ele almıştır. Çalışması sonucunda kültür ve öğrenme çevresinin, cinsiyetten daha fazla öğrenme yaklaşımına katkı yaptığını tespit etmiştir.

Booth ve diğerleri (2010) Avustralya'daki iki farklı üniversitedeki öğrencilerin muhasebe dersi öğrenme yaklaşımlarını, sanat, eğitim ve bilim öğrencilerinin daha önceden yapılmış olan öğrenme yaklaşımı verileri ile karşılaştırmışlardır. Araştırma sonucunda daha önce araştırma yapılan

öğrenci grubunun, yeni araştırma yapılan öğrenci grubuna göre daha fazla yüzeysel öğrenme yaklaşımını benimsediği ortaya çıkmıştır. Fox ve diğerleri (2010) ise daha önceki çalışmalara dayanarak geliştirdikleri danışmanlık projesini, birinci sınıf muhasebe öğrencileri üzerine uygulamışlardır. İki üniversitede danışmanlık eğitimi verilen üçüncü sınıf muhasebe öğrencilerine, birinci sınıf öğrencileri için eğitimlerinde danışmanlık yapmaları istenmiştir. Danışmanlık yapılan birinci sınıf öğrencilerinin, danışmanlık almayanlara kıyasla derin öğrenme yaklaşımlarında önemli bir düşüş gözlenmezken, akademik performanslarının ise danışmanlık almayanlara kıyasla arttığı tespit edilmiştir. Muhasebe öğrencilerinin başarılarını inceleyen bir başka çalışmada ise Sharma (2010) ikinci sınıf üniversite öğrencilerinin öğrenme fikirlerini incelemiş, öğrencilerin öğrenilecek konu ile ilgili algılarının, öğrenme yaklaşımlarını etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Phillips ve Graeff (2014) ise sınıf içi gerçeği canlandırma faaliyetlerinin, birinci sınıf öğrencilerinin derin öğrenme düzeyleri üzerinde etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Ulusal literatür değerlendirildiğinde, öğrenme yaklaşımları ile ilgili muhasebe alanına yönelik çalışmaların sınırlı kaldığı görülmektedir.

Tazegül ile Gerekan (2017), Öztürk (2018) ve Kurnaz (2019), genel olarak öğrenim yaklaşımlarını çeşitli demografik unsurlar açısından ele almışlardır. Öztürk (2018) Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programında eğitim gören Atatürk Üniversitesi Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin, muhasebe derslerindeki eğitim yaklaşımlarını demografik değişkenler, muhasebe derslerine devam durumları ve dersleri tekrar etme durumları açısından incelemiştir. Tezegül ile Gerekan (2017) ve Kurnaz (2019), ise benzer şekilde muhasebe öğrencilerinin öğrenme yaklaşımlarını, cinsiyet, yaş, sınıf, eğitim şekli, mezun olunan okul, başarı durumu gibi değişkenler açısından değerlendirmişlerdir.

Yabancı literatür incelendiğinde, öğrenme yaklaşımlarının eksik kalan yönlerinin süreç içerisinde daha derinlemesine incelendiği görülmektedir. Ancak yabancı çalışmalarda derin ve yüzeysel öğrenim yaklaşımının etkisini belirlemede performans değerlendirme ölçütü olarak genelde not düzeyinin kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada, yabancı çalışmalardan farklı olarak öğrenme yaklaşımlarının, nitelikli bir meslek mensubunda olması gereken öz yeterlilik algısı üzerine etkisinin olup olmadığı değerlendirilecektir. Ulusal çalışmaların hem genel olarak azlığı, hem de yapılan bu çalışmaların benzer özellikler göstermesi, konuyu farklı yönlerden ele alan daha fazla çalışma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca yapılan çalışmaların çoğunluğunun Avrupa ülkelerinin eğitim sistemi içerisinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çalışmanın, Türkiye'nin güneydoğusundaki Batman ilinde gerçekleştirilmiş olmasının literatürdeki eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Batman Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde muhasebe dersi gören öğrencilerin öğrenme yaklaşım düzeylerini tespit etmek ve öğrenim yaklaşımlarının çeşitli özellikler açısından (cinsiyet, sınıf, mezun olunan okul, yaş, başarı durum algıları, alttan dersi olup olmaması, öğrenim şekli) nasıl farklılaştığını ortaya koymaktır. Ayrıca öğrenim yaklaşımları ile öğrencilerin öz güven düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek çalışmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır.

4.2.Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Bu çalışmanın araştırma evrenini, 2018-2019 bahar döneminde Batman Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde okuyan 88 kız ve 92 erkekten oluşan toplam 180 öğrenci oluşturmaktadır (www.yokatlas.yok.gov.tr, 04.11.2019). Çalışma kapsamında, ulaşılabilen 127 işletme bölümü öğrencisine yüz-yüze anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Basit tesadüfi örneklem yöntemi formülüne göre, yüzde 95 güvenilirlik ve yüzde 5 hata payı ile kabul edilebilecek örneklem sayısının, 122 kişi ve üzeri olması gerektiği tespit edilmiştir.

$$n = \frac{N \cdot z^2 \cdot p \cdot q}{N \cdot d^2 + z^2 \cdot p \cdot q} = \frac{180 \cdot 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}{180 \cdot 0,05^2 + 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5} = 122 \text{ kişi}$$

Anket çalışması sonucunda dört adet anket formunun yanlış ve eksik şekilde tamamlandığı tespit edilmiştir. Anket çalışması kapsamında geri kalan 123 kişi ile yeterli bir örneklem sayısına ulaşıldığı görülmektedir.

4.3.Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Ölçekler

Araştırmada veriler anket tekniği ile elde edilmiştir. Öğrencilerin öğrenim yaklaşımlarını ölçmek için Biggs vd., (2001) tarafından geliştirilen ve Batı vd., tarafından güvenilirliği ve geçerlilik çalışması yapılarak Türkçe'ye uyarlanan öğrenme yaklaşımları ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin öz yeterliliklerini ölçmek için ise Schwarzer (1981) tarafından geliştirilen ve Yeşilay (1996) tarafından Türkçe'ye uyarlanan güvenilirlik ve geçerliliği yapılmış olan öz yeterlilik algısı ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanan anket formu üç kısma ayrılmaktadır. Birinci kısım, öğrencilerin demografik ve benzeri verilerinin toplanması için oluşturulan ve 8 sorudan oluşan kişisel bilgi bölümüdür. İkinci bölüm ise öğrenme yaklaşımları ölçeğidir. Öğrenme yaklaşımları ölçeği, derin öğrenmeyi ölçen 10 ifade ve yüzeysel öğrenmeyi ölçen 10 ifade olmak üzere iki alt boyut ve toplam 20 ifadeden oluşmaktadır. Üçüncü

bölüm ise 10 ifade ve tek boyuttan oluşan Genel Öz Değerlendirme ölçeğidir.

4.4.Verilerin Analizi

Bu bölümde, ilk olarak katılımcıların bilgileri ile ilgili frekans analizine, çalışmanın güvenilirlik ve geçerlilik analizlerine, yol analizine ve en son olarak fark analizlerine yer verilecektir. Katılımcıların demografik ve kişisel özelliklerini ortaya koymak amacıyla ilk olarak frekans analizi gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo-1: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri

<i>Demografik Özellikler</i>	<i>Kategori</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Cinsiyet	Kadın	69	55,6
	Erkek	55	44,4
	Kayıp Veri	0	0
	Toplam	124	100
Okuduğu Sınıf	1. Sınıf	4	3,2
	2. Sınıf	14	11,3
	3. Sınıf	42	33,9
	4.Sınıf	37	29,8
	Uzatma	6	4,8
	Kayıp Veri	21	16,9
	Toplam	124	100
Yaş	19 yaş	3	2,4
	20 yaş	18	14,5
	21 yaş	77	62,1
	21 yaş ve üzeri	26	21
	Kayıp veri	0	0
	Toplam	124	100
Eğitim Şekli	1. Öğretim	92	74,2
	2. Öğretim	22	17,7
	Kayıp veri	10	8,1
	Toplam	124	100

Mezun Olunan Lise	Ticaret Meslek Lisesi	11	8,9
	Anadolu Lisesi	35	28,2
	İmam Hatip Lisesi	3	2,4
	Açıköğretim Lisesi	29	23,4
	Düz Lise	41	33,1
	Diğer	5	4
	Kayıp veri	0	0
Toplam	124	100	
Altan Muhasebe Dersi Olma Durumu	Evet	54	43,5
	Hayır	69	55,6
	Kayıp veri	1	0,8
	Toplam	123	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların yüzde 55,6'sının kadın öğrenci (n=69) ve yüzde 44,4'ünün erkek öğrenci (n=55) olduğu görülmektedir. Katılımcıların yüzde 33,9 gibi büyük bir çoğunluğunu üçüncü sınıf (n=42) öğrencisi oluşturmaktadır. Sınıf mevcutları yıllar içerisinde azaldığından birinci ve ikinci sınıf katılımcıları çalışmada düşük sayıda yer almaktadır. Katılımcıların yaşlara göre dağılımı incelendiğinde, yüzde 62,1 gibi büyük bir kısmının 21 yaşında (n=77) olduğu görülmektedir. Katılımcıların yüzde 74,2 gibi bir kısmı (n=92) birinci öğretimde okurken, yüzde 17,7'lik kısmının (n=22) ise ikinci öğretimde okuduğu görülmektedir. Katılımcıların mezun oldukları lise türünde yüzde 33,1'i ile düz lise (n=41) ilk sırada gelmektedir. Katılımcıların yüzde 43,5'inin (n=54) alt dönemlerden muhasebe dersi bulunurken, yüzde 55,6'sının (n=69) alt dönemlerden muhasebe dersi bulunmamaktadır.

4.5.Araştırmanın Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi

Güvenilirlik, ölçekleri oluşturan soruların ölçüm kalitesi ile soruların birbirleri arasındaki tutarlılıkların belirlenmesi için kullanılmaktadır. Cronbach's Alpha katsayısı 1'e yaklaştıkça güvenilirlik düzeyi artmaktadır (Kayış, 2010, 405).

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise güvenilir değil,

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise güvenirligi düşük,

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise oldukça güvenilir,

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise yüksek derecede güvenilir, olarak kabul edilmektedir.

Tablo-2: Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi

Ölçekler	İfade Sayısı	Cronbach's Alpha
Derin Öğrenme Boyutu	10	,784
Yüzeysel Öğrenme Boyutu	10	,713
Genel Öz Değerlendirme Ölçeği	10	,899

Yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda, derin öğrenme ve yüzeysel öğrenme ölçeklerine ait Cronbach's Alpha değerlerinin sırasıyla, ,784 ve ,713 değerlerini aldığı, dolayısıyla oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Genel öz değerlendirme ölçeğinin ise ,899 Cronbach's Alpha değeri ile yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Daha önce güvenilirlik ve geçerliliği yapılmış olan ölçeklerin çalışma kapsamında yapı geçerliliklerinin tespiti için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA'da teorik beklentilere uygun olarak farklı modellerin test edilerek en uygun modelin hangisi olduğunun belirlenmesi gerekmektedir (Meydan ve Şeşen, 2015, 27). Farklı modeller test edildikten sonra, uyum iyiliği ve endeksleri dikkate alınarak en uygun modelin, öğrenme yaklaşımları ölçeği için birinci düzey çok faktörlü model, öz değerlendirme için ise birinci düzey tek faktörlü model olduğu tespit edilmiştir.

Her biri toplam 10 maddeden oluşan, öğrenme yaklaşımları ve genel öz değerlendirme ölçeklerinin birinci düzey faktöriyel yapısı SPSS AMOS 22 programı kullanılarak test edilmiştir. Yapılan birinci düzey DFA analizi sonucunda ilgili faktörü açıklama gücü düşük olan yüzeysel öğrenme faktöründen üç değişken ve derin öğrenmeden bir değişken analiz kapsamı dışına çıkartılmıştır. Yapılan değişiklikler sonrasında ilk olarak modelde belirlenen yolların istatistiksel olarak anlamlılığının belirlenmesi için t değerlerinin incelenmesi gerekmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda t değerleri 1,96'nın üstünde olduğundan söz konusu yolların istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Randall ve Lomax, 2004, 70). İkinci olarak ise uyum iyiliği değerlerine bakılması gerekmektedir. Birçok uyum iyiliği değeri bulunmasına karşılık bunların hangilerinin esas alınması gerektiği konusunda tam bir görüş birliği bulunmamaktadır. Ancak genel olarak kabul gören başlıca uyum iyiliği değerleri ve kabul aralıkları Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo-3: Yapısal Eşitlik Modeli Uyum İyiliği İndeksleri

<i>Model Uyum İndeks</i>	<i>Kabul Edilebilir Uyum</i>	<i>Mükemmel Uyum</i>
CMIN/DF	2 - 5	<2
GFI	0,80 – 0,90	>0,90
AGFI	0,80 – 0,90	>0,90
IFI	0,90 – 0,95	>0,95
CFI	0,90 – 0,95	>0,95
RMSE	0,05 – 0,09	<0,05

Kaynak: (Meydan ve Şeşen, 2015: 31-35; Seçer, 2013 den aktaran Uçar ve Sağlam, 2019, 427; Doll, Xia ve Torkzadeh, 1994, 456)

DFA analizi sonucundan iyilik değerleri incelendiğinde verinin model ile tam uyumlu olmadığı belirlenmiştir. Bunun üzerine yapılan gerekli modifikasyon işlemleri sonrasında uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilecek düzeye ulaştığı görülmüştür. Ölçeklere ait uyum iyiliği değerleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo-4: DFA Uyum İyiliği Değerleri

	<i>Öğrenme Yaklaşımları</i>	<i>Genel Öz Değerlendirme</i>
CMIN/DF	1,096**	1,492**
GFI	,925**	,935**
AGFI	,891*	,889*
IFI	,984**	,975**
CFI	,983**	,974**
RMSEA	,028**	,063*

*kabul edilebilir model uyumuna, **mükemmel model uyumuna işaret eder.

4.6.Öğrenme Yaklaşımlarına Ait Tanımlayıcı Analiz

Katılımcıların derin ve yüzeysel öğrenme yaklaşımlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 5’te verilmiştir. Bu kapsamda derin ve yüzeysel öğrenme ölçeklerine ait ortalama puanları, minimum ve maksimum değerleri ile standart sapmaları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo-5: Öğrenme Yaklaşımlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler

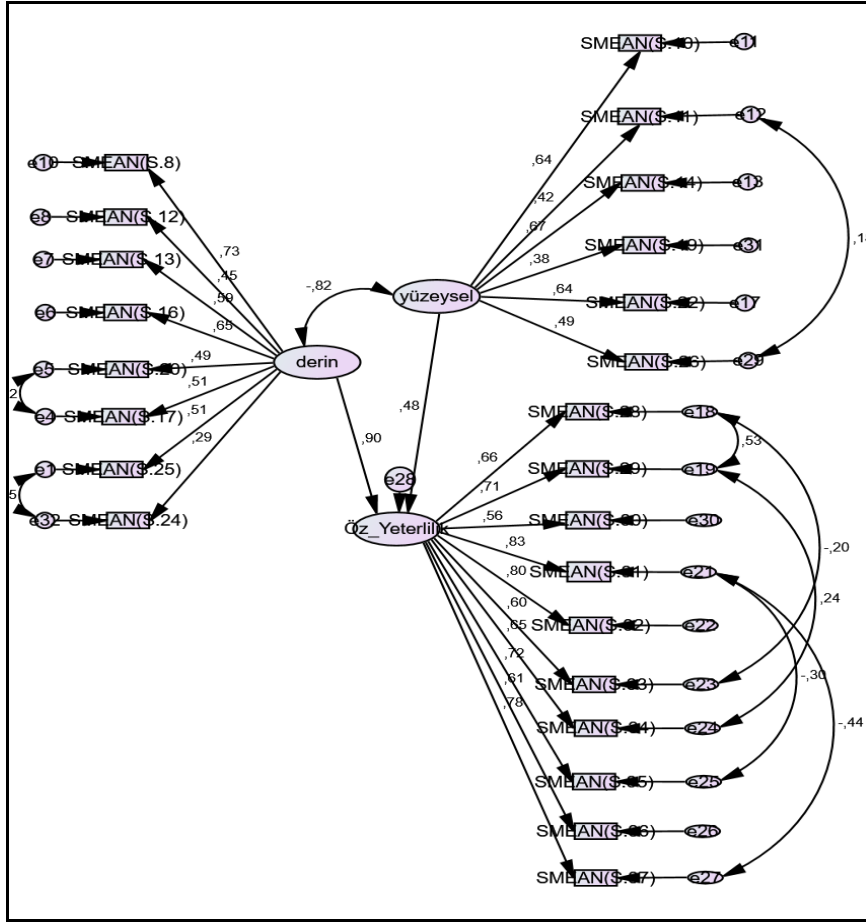
<i>Öğrenme Yaklaşımları</i>	<i>N</i>	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>
Yüzeysel Öğrenme	124	1,14	4,71	2,78	,776
Derin Öğrenme	124	1,33	5,00	3,22	,719

Öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarının toplam puan ortalamaları incelendiğinde, katımcıların derin öğrenme sorularına verdikleri toplam puanlarının ortalamasının (Ort=3,22; SS=,719), yüzeysel öğrenme sorularına verdikleri puan ortalamasından (Ort=2,78; SS=,776) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin genel olarak muhasebe derslerine karşı yüzeysel öğrenme yerine, daha çok derin öğrenme yaklaşımını benimsediği görülmektedir.

4.7.Öğrenme Yaklaşımları ile Öz Yeterlilik Arasındaki İlişkinin Analizi

DFA sonrasında, çalışmanın amaçları doğrultusunda belirlenen öğrenme yaklaşımları ile öz yeterlilik arasındaki ilişkinin test edilmesi aşamasına geçilmiştir. Bu çalışmada klasik regrasyon analizi yerine, hem ölçüm hatalarını modele dahil etme imkanı verdiğiinden hem de birden çok değişkeni aynı anda test edebilme imkanı sağladığından yol analizi tercih edilmiştir.

Araştırmanın modeli, AMOS 22 programında yol analizi ile test edilmiştir. Maximum Likelihood hesaplama yöntemi kullanılmış ve kovaryans matrixleri oluşturulmuştur. Yüzeysel Öğrenme (7 madde), derin öğrenme (9 madde) ve öz yeterlilik (10 madde) faktörlerinden oluşan model test edilmiştir. Analiz neticesinde uyum iyiliği değerleri kabul edilebilir sınırların altında kaldığından, düzeltme önerileri incelenmiştir. İncelemeler neticesinde derin öğrenmeden bir ifadenin, yüzeysel öğrenmeden de bir ifadenin analiz dışına çıkarılmasının uygun olacağı belirlenmiştir. Yapılan düzeltme işlemleri sonrasında iyi olan uyum iyiliği değerlerinin daha iyi hale geldiği, diğer uyum iyiliği değerlerinin ise kabul edilebilir sınırlara ulaştığı görülmektedir. Yapısal modelde yer alan örtük değişkenler arasındaki yol katsayıları ve açıkladıkları varyans değerleri Şekil 1'de belirtilmiştir.

Şekil-1: Öğrenme Yöntemleri ile Öz Yeterlilik İlişkisini Gösteren Standardize Yol Analizi

Çalışmaya ait parametrik değerler Tablo 6 ve Tablo 7’de belirtilmiştir. Tablo 6’da modele ait yol analizi iyilik değerleri yer almaktadır. Tüm iyilik değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmektedir.

Tablo-6: Yol Analizi İyilik Değerleri

	Kabul Edilen Değer Aralıkları	Çalışmanın Değer Aralıkları
CMIN/DF	0-5	1,323**
GFI	0,8-1	,834*
AGFI	0,8-1	,793*
IFI	0,9-1	,929*
CFI	0,9-1	,926*
RMSEA	0-0,09	,051*

*kabul edilebilir model uyumuna, **mükemmel model uyumuna işaret eder.

Endojen ve egzogen değişkenler arasındaki yol katsayıları ve anlamlılık düzeyleri gibi diğer parametrik değerler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo-7: Yapısal Modele Ait Yol Analizi Tahmin İstatistikleri

Endojen Değişken	←	Egzogen Değişken	Standartize Yol (β)	Standart Hata	Kritik Değer	Anlamlılık Değeri (p)
Öz Yeterlilik	←	Derin Öğrenme	,900	,396	2,718	,007*
Öz Yeterlilik	←	Yüzeysel Öğrenme	,480	,242	1,637	,102

*yüzde 95 güven düzeyinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 7’deki analiz sonuçları incelendiğinde, yüzde 95 güvenilirlik düzeyinde derin öğrenme egzogen değişkeninin, öz yeterlilik endojen değişkeni üzerinde çok yüksek düzeyde pozitif bir etkisinin bulunduğu görülmektedir ($\beta=,900$, $p=0,007<0,05$). Ancak yüzeysel öğrenmenin öz yeterlilik ile arasındaki ilişkinin yüzde 95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($\beta=0,480$, $p=0,102>0,05$). Bir başka ifade ile öğrencilerin muhasebe derslerine karşı benimsedikleri derinlemesine öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin kendilerine olan öz yeterliliklerini yüksek düzeyde arttırmaktadır. Ancak, öğrencilerin muhasebe derslerine karşı edindikleri yüzeysel öğrenme yaklaşımının öz yeterlilikleri ile bir ilişkisi bulunmamaktadır.

4.8. Katılımcıların Derin ve Yüzeysel Öğrenme Yaklaşımlarının Betimsel Değişkenler Açısından Analizi

Bu kısımda, araştırmanın amaçları doğrultusunda, derin ve yüzeysel öğrenmenin katılımcıların çeşitli betimleyici özellikleri açısından nasıl farklılaştığını ortaya koyan fark analizleri gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, okudukları sınıf, mezun oldukları lise, eğitim şekli ve alttan muhasebe dersi olup olmama durumlarının, derin ve yüzeysel öğrenme açısından nasıl farklılaştığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda SPSS 23 programında iki bağımsız örneklem T-Testi ve tek yönlü Anova testleri gerçekleştirilmiştir.

İlk olarak kadın ve erkek öğrencilerin derin ve yüzeysel öğrenme yaklaşımlarının ayrı ayrı nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla yüzde 95 güvenilirlik düzeyinde iki bağımsız örneklem T Testi gerçekleştirilmiştir. Bağımsız örneklem T Testi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo-8: Öğrenme Yaklaşımlarının Cinsiyete Göre Farklılıklarını Sınayan İki Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Öğrenme Yaklaşımı	Cins.	N	Ort.	S.S	SD	t	p
Derin Öğrenme	Kadın	69	3,16	0,75	122	-,981	,329
	Erkek	55	3,29	0,67	,329		
Yüzeysel Öğrenme	Kadın	69	2,75	0,81	122	-,506	,614
	Erkek	55	2,82	0,73	,614		

Elde edilen bulgular çerçevesinde Tablo 8’de görüldüğü gibi katılımcıların derin öğrenme yaklaşımlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($t_{(122)}=-,981$; $p=,329>,05$). Benzer şekilde yüzeysel öğrenme yaklaşımları da, cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır ($t_{(122)}=-,506$; $p=,614>,05$).

Katılımcıların öğrenme yaklaşımlarının okudukları sınıf itibariyle farklılaşma durumlarını inceleyen analiz sonuçları özeti Tablo 9’da belirtilmiştir. Katılımcıların okudukları sınıf ikiden fazla grup olduğu için, iki bağımsız örneklem T Testi yerine, Tek Yönlü Anova Testi uygulanmıştır.

Tablo-9: Öğrenme Yaklaşımlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılığını Sınayan Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Öğrenme Yaklaşımı	Okudukları Sınıf	N	Ort.	S.S	SD	F	p
Derin Öğrenme	1.Sınıf	4	3,34	,56	4	,582	,676
	2.Sınıf	14	3,48	,70			
	3.Sınıf	42	3,15	,85			
	4.Sınıf	37	3,21	,59			
	Uzatma	6	3,12	,57			
Yüzeysel Öğrenme	1.Sınıf	4	2,28	,20	4	2,612	,040*
	2.Sınıf	14	2,42	,65			
	3.Sınıf	42	2,80	,76			
	4.Sınıf	37	3,08	,80			
	Uzatma	6	2,98	,87			

*yüzde 95 güven düzeyinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir.

Anova analizi sonuçlarına göre farklı sınıflarda okuyan öğrencilerin derin öğrenme yaklaşımları birbirlerinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde

farklılaşmazken ($F_{(4)}=-,582$; $p=,676>,05$), yüzeysel öğrenme açısından ise sınıflar arasında farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($F_{(4)}=2,612$; $p=,040<,05$). Farklılıkların hangi sınıflar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey Testi sonucunda, 4.sınıf öğrencilerin yüzeysel öğrenme yaklaşımlarının (Ort=3,08; SS.=,80), 2. sınıf öğrencilerin yüzeysel öğrenme yaklaşımlarına (Ort=3,08; SS.=,80) kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<,05$).

Katılımcıların öğrenme yaklaşımlarının yaşları itibariyle farklılaşma durumlarını inceleyen Tek Yönlü Anova Testi sonuç özetleri Tablo 10'da belirtilmiştir.

Tablo-10: Öğrenme Yaklaşımlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılığını Sınayan Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Öğrenme Yaklaşımı	Yaş	N	Ort.	S.S	SD	F	p
Derin Öğrenme	19 yaş	3	3,34	,71			
	20 yaş	18	3,26	,78	3	,381	,767
	21 yaş	77	3,25	,75			
	21 yaş ve üzeri	26	3,09	,56			
Yüzeysel Öğrenme	19 yaş	3	2,33	,21			
	20 yaş	18	2,71	,61			
	21 yaş	77	2,79	,77	3	,494	,687
	21 yaş ve üzeri	26	2,87	,92			

Tek Yönlü Anova analizi sonucunda farklı yaş gruplarına ait öğrencilerin derin öğrenme yaklaşımlarının birbirlerinden anlamlı şekilde farklılaşmadığı Tablo 10'da görülmektedir ($F_{(3)}=-,381$; $p=,767>,05$). Benzer şekilde yüzeysel öğrenme açısından da yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($F_{(3)}=,494$; $p=,687>,05$).

Katılımcıların öğrenme yaklaşımlarının eğitim şekli açısından farklılıklarını ortaya koymak amacıyla yapılan T Testi sonuçlarına ait özet bilgiler Tablo 11'de belirtilmiştir.

Tablo-11: Öğrenme Yaklaşımlarının Eğitim Şekline Göre Farklılığını Sınayan İki Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Öğrenme Yaklaşımı	Eğitim Şekli	N	Ort.	S.S	SD	t	p
Derin Öğrenme	1.Öğretim	92	3,30	,72	112	1,644	0,103
	2.Öğretim	22	3,02	,68			
Yüzeysel Öğrenme	1.Öğretim	92	2,71	,78	112	-2,304	,023*
	2.Öğretim	22	3,14	,77			

*yüzde 95 güven düzeyinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 11’de görüldüğü gibi katılımcıların derin öğrenme yaklaşımları öğrenim şekillerine göre farklılaşmamaktadır ($t_{(112)}=-1,644$; $p=,103>,05$). Ancak katılımcıların yüzeysel öğrenme yaklaşımlarının, öğrenim şekillerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t_{(122)}=-2,304$; $p=,023<,05$). 2. Öğretim öğrencilerinin yüzeysel öğrenme ortalaması (Ort=3,14; SS= 77), 1. Öğretim öğrencilerinin ortalamalarından yüksek çıkmıştır. Dolayısıyla 2. öğretim öğrencilerinin, 1. öğretim öğrencilerine kıyasla daha fazla yüzeysel öğrenme yöntemini benimsedikleri görülmektedir.

Katılımcıların okudukları okul itibariyle öğrenme yaklaşımlarının bir farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek için Tek Yönlü Anova Testi gerçekleştirilmiş ve analiz sonucuna ait özet bilgiler Tablo 12’de belirtilmiştir

Tablo-12: Öğrenme Yaklaşımlarının Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Farklılığını Sınayan Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Öğrenme Yaklaşımı	Mez.Olun. Lise	N	Ort.	S.S	SD	F	p
Derin Öğrenme	Tic.Mes.L.	11	3,40	,53			
	Anadolu L.	35	3,23	,75			
	İmam.H.L.	3	2,80	,62			
	Açıköğ. L.	29	3,14	,93	5	,540	,746
	Düz L.	41	3,27	,59			
	Diğer L.	5	3	,42			
Yüzeysel Öğrenme	Tic.Mes.L.	11	3,19	,54			
	Anadolu L.	35	2,68	,74			
	İmam.H.L.	3	3,66	,29			
	Açıköğ. L.	29	2,81	,82	5	1,713	,137
	Düz L.	41	2,67	,80			
	Diğer L.	5	2,81	,71			

Gerçekleştirilen Tek Yönlü Anova testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin derin öğrenme yaklaşımlarının mezun oldukları lise itibariyle birbirlerinden farklılaşmadığı Tablo 12’de görülmektedir ($F_{(5)}=,540$; $p=,746>,05$). Tablo 12’deki yüzeysel öğrenmeye ait Anova Testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların yüzeysel öğrenme yaklaşımlarının mezun olunan okul itibariyle farklılaşmadığı görülmektedir ($F_{(3)}=,494$; $p=,687>,05$).

En son olarak öğrencilerin alttan muhasebe dersi olup olmama durum değişkeninin, öğrenme yaklaşımları açısından farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için yapılan iki bağımsız örneklem T Testi sonuçları Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo-13: Öğrenme Yaklaşımlarının Alttan Muhasebe Dersi Olma Durum Değişkeni Açısından Farklılığını Sınayan İki Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Öğrenme Yaklaşımı	Alttan Drs D.	N	Ort.	S.S	SD	t	p
Derin Öğrenme	Evet	54	2,88	,64	121	-5,018	
	Hayır	69	3,48	,66	,000*		
Yüzeysel Öğrenme	Evet	54	3,08	,72	121	3,913	
	Hayır	69	2,56	,74	,000*		

*yüzde 95 güven düzeyinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 13’te katılımcıların bağımsız örneklem T Testi sonuçları incelendiğinde, sırasıyla hem derin öğrenme, hem de yüzeysel öğrenme yaklaşımlarının alttan muhasebe dersi olma durumu açısından anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{(121)}=-5,018$; $p=,000<,05$; $t_{(112)}=3,913$; $p=,103>,05$). Alttan dersi olmayan öğrencilerin derin öğrenme yaklaşımı ortalamalarının (Ort=3,48; SS=,66), alttan dersi olan öğrencilerin ortalamalarına (Ort=2,88; SS=,64) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle, derin öğrenme yaklaşımını benimseyen öğrencilerin, benimsemeyen öğrencilere kıyasla muhasebe derslerinde daha başarılı olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, alttan dersi olan öğrencilerin yüzeysel öğrenme yaklaşımı ortalamaları (Ort=3,08; SS=,72), alttan dersi olmayanların yüzeysel öğrenme ortalamasına (Ort=2,56; SS=,74) kıyasla daha yüksektir. Bir başka ifade ile yüzeysel öğrenme yaklaşımını benimsemiş öğrencilerin, muhasebe derslerindeki başarı durumu, yüzeysel öğrenme yaklaşımını benimsemeyenlere kıyasla daha düşüktür.

5. SONUÇ

Meslek mensuplarının günümüzde hızla değişen ve gelişen mesleki yeterlilik seviyesine ulaşmasında en önemli unsurlardan biri, ilk bilgi ve tecrübelerini edindikleri meslek derslerine karşı benimsedikleri tutumdur. Meslek mensupları günümüzde meslekleriyle ilgili başta işletmeler olmak üzere tüm ilgili tarafların sürekli değişen ihtiyaçlarına cevap verecek bilgiyi ilk olarak okullarda kazanmaktadır. Dolayısıyla meslek adaylarının başta muhasebe dersleri olmak üzere meslekleriyle ilgili derslere karşı benimsedikleri öğrenme yaklaşımları, gelecekte mesleğin nasıl icra edileceğini doğrudan etkileyecektir.

Çalışma kapsamında öğrenme yaklaşımlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek için Batman Üniversitesi İİBF İşletme Bölümünde kayıtlı bulunan öğrenciler üzerine anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile ilk olarak, geleceğin meslek mensuplarının, üniversitede almış oldukları muhasebe ve denetim derslerine karşı edindikleri derin ve yüzeysel öğrenme yaklaşımlarının, kişisel güvenlerini ne şekilde etkilediği belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcıların öğrenme yaklaşımlarının çeşitli betimsel değişkenler açısından nasıl farklılaştığı ortaya konmak istenmiştir.

Öğrencilerin derin ve yüzeysel öğrenme yaklaşımlarına ait ifadelerin ortalamaları incelendiğinde, öğrencilerin muhasebe derslerine karşı derin öğrenme yaklaşımını nispeten daha fazla benimsedikleri görülmektedir. Bu durum Öztürk'ün (2018) yapmış olduğu çalışmasıyla benzerlik gösterirken, Kurnaz'ın (2019) çalışmasından farklıdır.

Yabancı ve ulusal çalışmalar incelendiğinde, çoğunluğunda öğrenme yaklaşımlarının çeşitli tanımlayıcı özellikler açısından nasıl farklılaştığının belirlenmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu çalışmada diğerlerinden farklı olarak öğrenme yaklaşımlarının, mesleki yeterliliğin diğer önemli bir unsuru olan öz güven (yeterlilik) düzeyini nasıl etkilediği de belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan yol analizi sonucunda katılımcıların muhasebe dersine karşı benimsedikleri derin öğrenme yaklaşımlarının, öz güvenlerini anlamlı şekilde ve yüksek seviyede arttırdığı tespit edilmiştir. Ancak, yüzeysel öğrenme ile öz yeterlilik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Öğrencilerin zor olarak kabul gören muhasebe derslerine karşı derinlemesine öğrenmeyi benimsemelerinin, okul başarısının ötesinde, kişisel öz yeterlilik düzeylerini de yüksek seviyede arttırdığı görülmektedir. Dolayısıyla öğrenci tarafından benimsenen öğrenme yaklaşımı sadece okulda alınan bir geçer notun ötesinde, kişiyi ilerisi için bütünüyle etkileyecek öz güven (yeterlilik) gibi olumlu kazanımların elde edilmesine de katkı sağladığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarının çeşitli tanımlayıcı değişkenler açısından nasıl farklılaştığının tespiti için yapılan analizler sonucunda, derin öğrenme yaklaşımının, cinsiyet, yaş, eğitim şekli ve mezun olunan lise

değişkenleri açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yüzeysel öğrenme yaklaşımında ise cinsiyet, yaş ve mezun olunan okul değişkenleri açısından bir farklılık bulunamamıştır. Yüzeysel öğrenme yaklaşımında, sınıf ve eğitim şekli değişkenleri açısından ise anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Analiz sonucunda, üst sınıf olan 4.sınıf öğrencilerinin, 2.sınıf öğrencilerine kıyasla yüzeysel öğrenmeyi daha çok benimsedikleri görülmektedir. Benzer şekilde, 2.öğretim öğrencilerinin, 1.öğretim öğrencilerine kıyasla yüzeysel öğrenmeyi daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir. Yüzeysel öğrenme yaklaşımının üst sınıf öğrencileri tarafından daha fazla tercih edilme nedeninin, öğrenciler tarafından alttan alınan dersler dahil olmak üzere tüm derslerden sadece geçer not alıp, zamanında mezun olma anlayışından kaynaklandığı düşünülmektedir. Benzer şekilde 2. öğretim öğrencilerinin, 1. öğretim öğrencilerine kıyasla muhasebe derslerinden sadece geçer bir not alma anlayışına daha yakın oldukları, dolayısıyla yüzeysel öğrenme anlayışını daha fazla benimsedikleri düşünülmektedir.

Katılımcıların öğrenme yaklaşımlarının, alttan dersi olma durumu değişkenine göre nasıl farklılaştığı incelendiğinde, genel olarak alttan dersi olmayan öğrencilerin, alttan dersi olanlara kıyasla derin öğrenmeyi daha çok benimsedikleri görülmektedir. Benzer şekilde alttan dersi olan öğrencilerin, alttan dersi olmayanlara kıyasla yüzeysel öğrenme yaklaşımını daha çok benimsedikleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla derin öğrenme yaklaşımını benimseyen öğrencilerin muhasebe derslerinde, yüzeysel öğrenmeyi benimseyenlere kıyasla başarılarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Yapılan analizler sonucunda okulda muhasebe derslerine karşı öğrencilerin edinmiş oldukları yoğun öğrenme yaklaşımının, meslek hayatının önemli unsurlarından biri olan öz güven üzerine etkisi açıkça tespit edilmiştir. Ayrıca, muhasebe ders başarılarının derin öğrenme yaklaşımını benimseyen öğrencilerde nispeten daha yüksek olduğu açıkça görülmektedir. Dolayısıyla, derin öğrenme yaklaşımının öğrenciler tarafından benimsenmesini sağlayacak öğretim yöntemleri geliştirilmesi üzerine daha fazla odaklanılmasının, hem okul hem de mesleki başarı açısından gerekli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin okul uzatma kaygısı ile yüzeysel öğrenmeye son sınıflarda biraz daha fazla yönelmesinin önüne geçecek önlemler alınması, öğrencilerin bu konuda daha sorumlu hareket etmelerinin akademisyenler tarafından taviz verilmeden sağlanması gerekmektedir. Son olarak ikinci öğretimde verilen eğitimin, öğrenci kalitesinden etkilendiği, dolayısıyla öğrencilerin yüzeysel öğrenmeye daha yatkın oldukları düşünülmektedir. Bu durum üniversitelerde ikinci öğretimin gerekliliği konusunda soru işaretleri oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

Ayanoğlu, Y., Ciğer, A., Abuhanoglu, H. ve Aydın, S. (2014). İşletme Alanındaki Lisans ve Önlisans Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları Üzerine Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (42),77-92

Beattie IV, V., Collins, B. ve McInnes, B. (1997). Deep and Surface Learning: A Simple or Simplistic Dichotomy? *Accounting Education*, 6(1), 1-12

Biggs, J. (1987). Student Approaches to Learning and Studying. Melbourne: Australian Council for Educational Research.

Biggs, J. and Tang, C. (2007). Teaching for Quality Learning at University Maidenhead. Berkshire, UK: McGraw-Hill Education.

Booth, P., Luckett, P. ve Mladenovic, R. (1999). The Quality of Learning in Accounting Education: the Impact of Approaches to Learning on Academic Performance. *Accounting Education*, 8(4), 277-300.

Byrne, M., Flood, B. ve Willis, P. (2002). The Relationship Between Learning Approaches and Learning Outcomes: A Study of Irish Accounting Students. *Accounting Education*, 11(1), 27-42.

Carr, S., Chua, F., and Perera, H. (2006). University Accounting Curricula: The Perceptions of an Alumni Group. *Accounting Education: An International Journal*, 15(4), 359-376.

Chin, C. and Brown, D. E. (2000). Learning in Science: A Comparison of Deep and Surface Approaches. *Journal of Research in Science Teaching: The Official Journal of the National Association for Research in Science Teaching*, 37(2), 109-138.

Demir, B. (2015). Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Etik. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 341-352

Djajadikerta, H. G., Djajadikerta, H. and Trireksani, T. (2008). Approaches to Learning of Indonesian Accounting Students. *International Journal of Accounting and Finance*, 1(1), 42-60.9.

Doll, W.J., Xia, W. and Torkzadeh, G. (1994). A Confirmatory Factor Analysis of the End- User Computing Satisfaction Instrument. *MIS Quarterly*, 18(4), 453-461.

Ekinci, N. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları. *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 74-88.

Elias, R. Z. (2005). Students' Approaches to Study in Introductory Accounting Courses. *Journal of Education for Business*, 80(4), 194-199.

- Fox, A., Stevenson, L., Connelly, P., Duff, A. and Dunlop, A. (2010). Peer-Mentoring Undergraduate Accounting Students: The Influence on Approaches to Learning and Academic Performance. *Active Learning in Higher Education*, 11(2), 145-156.
- Hall, M., Ramsay, A. ve Raven, J. (2004). Changing the Learning Environment to Promote Deep Learning Approaches in First-Year Accounting Students. *Accounting Education*, 13(4), 489-505.
- Hassall, T. and Joyce, J. (2001). Approaches to Learning of Management Accounting Students. *Education and Training*, 43(3), 145-153.
- Jackling, B. (2005). Analysis of the Learning Context, Perceptions of the Learning Environment and Approaches to Learning Accounting: a Longitudinal Study. *Accounting & Finance*, 45(4), 597-612.
- Jackling, B. and De Lange, P. (2009). Do Accounting Graduates' Skills Meet the Expectations of Employers? A Matter of Convergence or Divergence. *Accounting Education: An International Journal*, 18(4-5), 369-385
- Kurnaz, E. (2019). Muhasebe Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 12(2), 237-254.
- Lucas, U. (2001). Deep and Surface Approaches to Learning within Introductory Accounting: A Phenomenographic Study. *Accounting Education*, 10(2), 161-184.
- Marton, F. (1983). Beyond Individual Differences. *Educational Psychology*, 3(4), 289-303.
- Marton, F. and Säljö, R. (1976). On Qualitative Differences in Learning: Outcome and Process. *British Journal of Educational Psychology*, 46(1), 4-11
- Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları*, Ankara: Detay Yayıncılık
- Öztürk M. (2018), Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Derin ve Yüzeysel Öğrenme Yaklaşımlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *BMIJ*, 6(1), 45-63
- Phillips, M. E. ve Graeff, T. R. (2014). Using an In-Class Simulation in the First Accounting Class: Moving From Surface to Deep Learning. *Journal of Education for Business*, 89(5), 241-247.
- RANDALL, E. Schumacker and LOMAX, Richard (2004), A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum

Sharma, D. S. (1997). Accounting Students' Learning Conceptions, Approaches to Learning and the Influence of the Learning–Teaching Context on Approaches to Learning. *Accounting Education*, 6(2), 125-146.

Tazegül, A.ve Gerekan, B. (2017). Lisans Düzeyinde Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Ders Çalışma Yaklaşımlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi: TRA2 Bölgesi Üniversitelerinde Bir Uygulama. *Electronic Turkish Studies*, 12(24).

Uçar, R. ve Sağlam, E. (2019). Okul Müdürlerinin Yaratıcı Liderlik Özellikleri: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 417-435

Yeşilay, A. (2010), Genelleştirilmiş Özyetki Beklentisi, <http://userpage.fuberlin.de/~health/turk.htm> Erişim Tarihi: 15.11.2019

Yılmaz, M. B. ve Orhan, F. (2011). Ders Çalışma Yaklaşımı Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36(159). 69-83

Associates. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans.php?y=101710178>, Erişim Tarihi: 04.11.2019

